

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділків

Рік перший.

Телефон № 1458.

Автори ру... повинні подавати своє прізвище і адресу Редакція може... Дувати і змінити статі; більші статі, до друку негодяться, п... ться в редакції 3 місяці і висилаються авт... рам їх коштом... біні замітки й дописи одразу знищуються.

Умови друкування оповісток: За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп

За рядок після тексту за перший раз 20 коп за другий 10 к Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Умови передплати. 3 приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: на рік 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп. За зміну адреси 30 коп. Передплату приймають: 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10) (щодня з 10 до 5 годин дня), 2) в книгарні журналу „Кієвська Старина“ (Безаківська ул., ч. 14) Передплатувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

Приймається передплата НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧА на політичну, економічну і літературну газету „ГРОМАДСЬКА ДУМКА“ і на літературно-науковий місячник „НОВА ГРОМАДА“. Ціна з пересилкою до кінця року: НА ГАЗЕТУ 2 карбованці, НА МІСЯЧНИК 3 карбованці. Адреса редакції і головної контори: у Києві, Михайлівська ул., ч. 10. Телефон № 1458.

Передплатувати і купувати на роздріб ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сих місцях: У Києві, в книгарні „Кієвської Старини“, Безаківська ул., ч. 8. У Лубнях у Микола Кохановського. У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової. В Одесі у Олександра Коровиченка, Ніжинська ул., ч. 52, пом. 23. У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНА ШКОЛА МИКОЛИ ЛИСЕНКА

(В. Підвальна, ч. 15). В будучому шкільному 1906—07 році вчитимуть: М. В. Лисенко, А. М. Майдельштам (фортеп'яно), арт. Імп. театр. М. В. Зотова (спів солу), лауреатка Московск. консерваторії с. Н. Волосовська (скрипка), І. Ф. Шебелік і І. А. Поспішій (віолончель), І. Я. Коль (духові струменти), Г. Л. Любомірський (теорія музики та композиції). Драматична штука (український та московський відділи): М. М. Старицька (діяція та декламація), Г. І. Матковський (співача гра), проф. універс. В. Н. Перетц (історія московської драми), Професор ун.—та граф де ла-Варт (історія західно-європейської драми), І. М. Стещенко (історія культури та історія української драми—українською мовою, естетика), Д. Лауге (пластика), К. М. М. (фехтовання). Учні старшого курсу впроді року виставлять ряд спектаклів під урядом Г. І. Матковського, колишнього режисера театру „Соловцов“.

Вчення почнеться з 1 вересня (серпня). Прохання приймаються тричі на тиждень: у вівторок, четверг і в суботу в канцелярії з 11—1 год. дня; там же можна добути всі потрібні відомості та програми (вигороднім за 1 семкою марку). 5-8 210

З початку цього учебного року ВІДКРИВАЄТЬСЯ у Києві на Пушкінській вул., № 40 приватна МУЖЕСЬКА ШКОЛА (Реальна школа) Ф. І. АЛЬДІНГЕРА. Відкриваються класи: приготов., І, II, III. Прохання приймаються щодня у будинку школи від 11 до 12 год. дня. 2-10 213

В ОДЕСІ

Київ, 2-го серпня, 1906 року. Чи буде наука. Надходить час, коли по по вищих школах повинна розпочатися наука, коли знов однинені будуть усі школи, з найнижчих почавши й кінчаючи університетами та іншими вищими школами; в однинені двері знов полетіть хвиля молодіжї, шукаючи світла науки, права та правди. І певне, наука почнеться в призначений час, але чи довго тягтиметься вона, принаймні по вищих школах, і чи дотягне до кінця шкільного року? Чи є надія на спокій по школах? Питання це доводиться ставити на початку кожного шкільного року і за кожним разом, відповідаючи на його, мусимо казати, що надії нема ніякої. Вже бо мало не десять років минає, як по російських вищих школах ніякої науки не буває,—науки в правдивому розумінні цього слова. Канцелярська частина вищих шкіл інколи була в порядку, себ-то—іспити відбувалися, дипломи та інші документи видавали, але науки, правдивої науки, не було і нема і хто зна, чи й буде, принаймні в близькім часі. Причина цього лежить в загальному ладу вашої держави, за якого не можна вчитись спокійно, як не можна взагалі спокійно працювати. Студенти вищих шкіл терплять на собі усі ті недогоди нашого загального ладу, які доводиться терпіти й усім „громадянам“, але до того долучилися ще й свої спеціальні утиски. Молодий юнак іде до вищої школи, як до церкви; він сподівається, що перед ним одразу засяє світло правдивої науки, освітить йому життя і навчить, як по правді жити та на користь людям працювати. А прийшовши, він бачить щось інше: він бачить, як науку фальшують, щоб догодити „сильним світа цього“ та припасувати її до нашого бюрократичного ладу; він завважає, що на його вже наперед дивляться, як на „кормильника“, і найбільше дають, щоб він не був справжнім громадянином, не вчився справжньої науки, а відбував тільки ті формальні „лекції“, які заведено по школах. Бачить усе це юнак і його молоде, добром налите серце не може не обурюватись, не може не заклинати гнівом та огидою до того ладу, що й саму науку повернув собі на службу. Але коли ренту людей тим самим ладом порівнено і не дано їм змоги складатися в спілки, студенти були в трохи нішому становищі. Не вважаючи на всі перешкоди, вже самий університет був зародком організації, даючи змогу щодня збиратися великому гуртові людей дорослих, свідомих, і не можна було заборонити їм говорити про громадські справи, не знищивши перше самих університетів. От через вище університети були огнищем визвольного руху, от через вище студенти раз-у-раз брали й до останнього часу беруть велику в йому участь. От через вище шкільний рік раз-у-раз переривають студентські розрухи і науки нема, та й не може бути. Чорвостенні фарисеї не перестають звичайно горлати, що студенти не хотять вчитися, що їм любіше „гратися в політику“, але вони забувають, що університети це раніше сам уряд поробив знаряддям політики (певна річ, своєї політики) і сам похнув студентів на шлях політичної роботи. Знищивши волю науки, піддавши її

своїм egoїстичним вимогам, хіба ж не заводив уряд в мурах вищої школи ту саму політику, проти якої з таким завзяттям борюся? Правда, нагнітаючи усіх і все, уряд не міг дати волі науці й школам, бо вільної школи в невідільницькій землі не буває,—але тоді нічого й нарікати на молодіж, що вона не хоче вчитися. Вона не може вчитися, бо їй не дає вчитися той самий лад, який цілій державі не дає розвинути, який зруйнував народ і довів його до страшного занепаду. За сучасних обставин не може бути науки, бо вона так само вимагає для себе волі, як і всі інші сторони людського життя. Що цьому правда, показує те, що не у нас тільки університети були осередком визвольного руху, а студенти стояли на чолі борців за волю, а й по інших сторонах так було, поки панувала там неволя. Хіба ж не студенти вищої парижської школи билися в перших лавах за волю за часів французької революції 1830 року? Хіба не студенти віденського університету року 1848 йшли на чолі повстанців проти бюрократичного самодержавія? Хіба не воли зароз борються за волю в Іспанії? Хіба не воли скрізь і всюди гинули на барикадах і своєю кров'ю святили здобуту волю? А скоро воля занувадала по тих державах, студенти одразу зас околїлися й без усяких кар і тепер університети за кордоном—це огнища справжньої науки і мирної культурної праці.

Б чутка, що начальство вищих шкіл вимагає ліберальних реформ у шкільному житті, справедливо кажучи, що без них науки по школах і цього року не буде. Але ми скажемо, що й цього мало. Ніякі реформи самої школи не зарядять ліхові без загальних реформ. Науки не може бути без вільної школи, а вільна школа не може бути в невідільницькій стороні,—це правдива відповідь на питання про долю вищої школи. Доки не зануває по всій країні воля, доки не владуть утиски, доки пануватиме бюрократія—доки й науки по вищих школах не може бути, а будуть самі-но розрухи, буде заколот, буде боротьба за волю взагалі і разом—за вільну школу.

Конституція. Потроху-помалу падає в Персії абсолютизм та неволя по цілому світі; ступінь по ступеневі воля здобуває собі позиції й витискає пережитки старого ладу. Один по одному падають мури, за якими ще недавно абсолютизм почував себе так міцно і так безпечно... Телеграф приніс звістку, що в Персії заведено конституцію: „нах,—каже та звістка,—дарував конституцію. Персія дуже радіє“. Досі Персія, сусідка наша від Кавказу, нарівала з Турцією, Росією, Китаєм та іншими такими сторонами, була одною з деспотичних держав. Усім ніби пораджував король, який там шахом зветься, але по правді то тільки його приближники мали силу і робили з народом, що хотіли. Про народний добробут та потреби ніхто не думав ніколи, чияво тільки про свою кишеню дбали, руйнуючи народ хабарями, страшними податками, неправдою. За гроші там усе купити можна, а бідний чоловік ніякого права ні суду не допущається. Державні довги Персії величезні, задирство непомірне, трудячий народ гірш од худоби живе. Довго терпів персидський народ таке своє життя злиденне, але нарешті й йому терпець урвався й він повстав проти своїх гнобителів—шахових чиновників. Уже з рік, чи й більше, по цілій Персії йшов стра-

шенний заколот та розрухи і нарешті народ таки добився більшої волі—конституції. Персидська бюрократія ніби-то зреклася своєї власти, завівши конституцію, але чи насправжки це—ми поки ще не знаємо. Може бути, що це тільки так удає вона, щоб одурити народ та ще більше його притиснути, як не раз і по інших сторонах бувало, де „дарована“ конституція виходила на більше ще лихо людям. А може ця народня перевага таки справді оновить Персію і зробить її цілком новою державою, „європейською“, дарма, що Персія в Азії стоїть, а не в Європі. Тоді Росію на шляху розвитку й культури пережене невдовно ще зовсім дика Персія, як переждала колись Японія.

В усяким разі звістка про персидську конституцію повинна велику справити втіху усім прихильникам поступу. Вона показує, що абсолютизм де-далі—все більше тратить ґрунт під ногами і мусить зникнути по цілому світі.

Газета на селі *).

Що до газет хуліганського напрямку, на зразок „Кієвлянина“, „Правда Божья“, „Світова Зірниця“, „Свѣтъ“ Комарова, „Сельский Вѣстник“ і т. інші, то селяне спершу вірили їм, бо привикли вірити всякому друкованому слову. Але селяне скоро розібрали, як то дають про їх такі газети. І як зовнада в село справжня, чесна народня газета, вона зразу ж одкривала очі селянам, зразу ж знімала мару з їх очей і вони помічали увесь той бруд, який сховано за побожними статями таких газет, як „Правда Божья“ та „Світова Зірниця“.

Постачали ці людозненависті газети в село здебільшого поліція, волосне правління; своєю охотою і з приказу начальства цим інституціям помагали в цьому ділі і „духовні отці“—духовенство. На першій порі газети ці добре розсодились, селяне брали їх залюбки, охоче.

І чого це начальство так клопочеться за нас?—дивувались люди, коли їм роздавали газетки старшинні або стражнички.—Ой, не з добра це,—додавали інші.

Але як селяне розкуштували ці газети, які то вони на смак, то стали одхрещуватись обома рука од такого несподіваного некування начальственого. Дойшло до того, що селяне тепер зараз же довідуються, відкіля вичитано звістку, про яку їм розказують.

—Ой, чи не з теї газети ти вичитав, що в волості роздають?—неймовірно питають селяне оповідача. Тепер селяне просто кажуть: — Коли газету нам дають у волості або в поліції, це одно вже ознака, що газета не путня й вірити їй не можна, бо з нас уміють тільки дерти, а чогось путнього од волости та поліції ми з віку не бачили... На перших порах, коли траплялось, що в село попадали й людозненависті і поступові газети, селяне не знали, як розібратися в їх, яким з їх вірити, яким ні.—Оце недавно з одного села люди обернулись до мене, щоб розібрати їх непорозуміння. В селі одержують „Світолу Зірницю“ і „Современную Жизнь“.

— Скажіть нам, на милость Божу, чого це газети пишуть не однаково: одна пише так, а друга зовсім навпаки? Яка з їх бреше? Селяне з цього глухого селця й сами добре знали, чого це газети пишуть не в одно, але їм хтілося провірити себе, чи правдиво вони розуміють це діло.

Взагалі треба сказати, що тепер тільки заможніші селяне та більш побожні, які особливо прихильні до ста-

рого ладу, співчувають таким газетам, як „Кієвлянинь“. Поступове ж покоління села каже просто: Як читати таку пакость, як „Кієвлянинь“, то краще вже й зовсім нічого не читати...

Довідавшись про силу друкованого слова, селяне стали звертатись до його, як тільки вони хотіли оповістити про якусь цікаву подію на селі, або як їм приходилося мати тяганину з „сильними міра сего“, на яких, на думку селян, тільки у їх нема справжнього суду. Селяне залюбки звертались з своїми скаргами до відомих їм дописувачів, коли їм хто разів це. До мене часто приходили селяне з далеких сіл, щоб розказати про ті події, на які вони не знаходили правдивого суду.

— Приймай хоч пропийшіть про це в газетах, прохали мене селяне, розказавши про свою пригоду.—Хай хоч люде прочитають та знають, що в нас робиться... Ці селяне потім частенько навідувались і питали, чи вже надруковано про їх пригоду. Вони дуже засмучувались, коли їм приходило чути, що по „цензурним умовам“ звістка про їх пригоду не пройшла.

— Мабуть зовсім нема вже правди на цім світі!—зневірившись, казали селяне. Зате яким блискучим вогнем горіли їх очі, з яким запалом читали вони газетку, в якій знаходили надруковане те, про що прохали! Газетку забирали й вели у село, де вже слухали її і старі, й малі...

Од селян часто приходиться вислухати скарги, що газети пишуться мало зрозумілою їм мовою. І чому б їм не писати по просту, так, щоб усякий розумів, про що читає,—скаржився мені один селянин. —А то напишуть, буває, такі заграничні слова, що й вимовити трудно... Тут мова зараз звертається на Українські часописи, але про це я побалакаю иншим разом.

Таким чином ми бачимо, що газета потроху протоптує собі шлях до читача-селянина. Чесна газета, наче промінь ясного сонця, освічує селянини його гірке життя й показує йому способи вигойти його болячки. І в той день, коли чесна газета і добра книжка захоплять собою всіх наших селян, тоді, „яко тает віск од лиця огня“, зникне вся темрява селянського життя, і висохнуть усі ті величезні болота бруду, які вкривають ще й добу нашу Україну. Висохнуть болота, а з ними й такі людозненависті газети, як „Кієвлянинь“, „Правда Божья“, „Світова Зірниця“ пропадут і тільки чесна газета матиме широкий шлях на село...

I. Огієнко-Рувляна.

3 газет та журналів.

** Чого можна сподіватись од нових міністрів і який настрої панує в привидних кругах, на це вказує „Двадцятий Вѣкъ“ у статі під заголовком: „Въ сферахъ“. Що назначено трьох нових міністрів з колишніх і теперішніх бюрократів, так це було несподівано навіть для де-кого з членів кабінету, не кажучи вже про все громадянство. Правда, про цих людей говорили, що вони були кандидатами на міністри, але разом доводили, що міністрами вони не можуть бути настановлені.

Як доказ, висловлювали дуже поважні міркування. Міністр хліборобства, кн. Борис Олександрович Васильчиков, належить до числа небагатьох щасливих, в руках у яких зібрано величезні масти. Васильчикова по справедливості можна вважати за одного з найбільших поміщиків у Росії, бо до його належить багато десятків тисяч десятин землі у кількох губерніях. До його належить також багато сахарень і винокурень. Словом, це дуже багатий чоловік, пан од голови до ніг. Йому вже не раз пропонували посади, наприклад—товариша міністра внутрішніх справ за Святополка-Мирського, але він одмовився. Князь Васильчиков належить до хліборобської сплки поміщиків, яка складалась недавно, щоб піддержати великі масти в Росії. Очевидно, що, коли громадський

*) Див. „Гр. Думка“ № 176.

дич намагається підтримати великі маєтки в Росії, сам володіє скількома десятками тисяч десятин, то він не може співчувати тому, щоб примусом забрати землю від пани. І з цього приводу, — казали, князя Васильчикова не можна настановити за міністра хліборобства. Бо інша це значило б, що ми вертаємося до політики Стішинського, яку міністр-президент одкинув.

Далі автор статі каже, що для міністра-президента, здавалось, не бажано мати у своєму кабінеті міністра з таким напрямком як Васильчиков. Адаже ж кандидатом на цю саму посаду був М. Львов, а між цими двома людьми велика різниця, бо Львов признає примусовий викуп.

«Без землі селяне не заспокоїть. Кн. Васильчиков землі їм не дасть. Тим часом П. О. Століпін бажає заспокоїти країну. Чи може за таких умов міністр-президент бажати співробітництва нового міністра хліборобства?»

Нічого йому чекати і од другого міністра — торговлі. Д. Філософов дуже довго служив в державній канцелярії. Ні веселішої торговлі ні тим більш промислу він не знає. Робочі питання, — каже тепер найбільш декуче для Росії, — він не цікавився і мало з ним знайомий.

Такий самий і третій новий міністр Ізвольський. Всі вони одержали міністерські посади, бо того хотіли придворні, щоб мати в кабінеті «своїх» людей, — пише далі автор статі. Що ж тепер лишалося од «ліберальних» обійняток д. Століпіна? Треба чекати нових утисків, а разом з цим придворні круги намагатимуться провести «своїх» людей і в Думу.

«Сфери рішдли усіми засобами добиватись успіху для себе на виборах. Для цього намірюються завести потайні комітети, які стежитимуть за настроєм виборців, агітуватимуть на користь відомих кандидатів, або, як тепер кажуть, уряджуватимуть бесіди. Придворні гурти доводять, що уряд велику помилку зробив, поставившись до виборів так, як поставився він за Вітте. Тепер буде зроблено все, щоб не допустити лівих кандидатів. Ось які плани і наміри».

Коли придворні «сфери» вважають, що під час перших виборів уряд поведився занадто ласкаво, то що ж буде за нових виборів? Тоді виборців та кандидатів зачинали у в'язницях і виспалали, а тепер запевне це саме будуть робити зовсім, хто тільки не подаватиме голосу на бажаного для уряду посла. Як що більшу частину людності Росії владість заслати на Сибір, то може й пройдуть урядові кандидати...

Нові тюрми.

Раніш, не так ще давно, телеграми подавали звістку, що міністерство «справедливости» (юстиції) хоче збудувати де-білька нових в'язниць.

Цими днями газети оповістили, що арештованих матросів набралось вже так багато, що за-для їх не вистачає місця в тюрмах і через те на тюрми буде повернено старі папирники («броненосці»).

Таким чином в'язниці вже не стоять сумно, мов мертві, по закутках великих міст, а величю пливатимуть по воді, по морях — окіянах... І веселитимуть ці нові тюрми серця ворогів тієї навісної волі, що охопила вже не тільки землю, а навіть і воду... І вижде, що могутня влада тюремників здолає і «сушу, і море». Де ж так! На неомірних просторах морів, окіянів, що не підлягали до цього часу ніякій владі, ані якої сили не боялись — плаватимуть нові тюрми, царюватимуть кайдани та грати залізні. Пшино та гордо, і навіть нагадає де-що героїчне.

Як баба Горбуліха зробила забастовку.

(Кінець *).

Зачувши гвалт, з усієї вулиці збігається народ, більш парубки, дівчата та дитвора.

— Що таке? — Хто там галасує? — Що за гвалт? — Га? Бунт? — Забастовка! — Яка забастовка? Хто забастував? Га? Баба Горбуліха? Ого-го-го-го! Баба Горбуліха забастувала! Славіо!

Стражник побачивши кругом себе народ, трохи злякався, але пригадавши, що певно хто-небудь бачив, як баба Горбуліха його била, розсатанів і, ухопившись за шаблю, зарепетував: — Беріть її! В'яжіть її, вона соціалістка! Забастували!.. Що вона проти царя сказала!

— Брешиш, брешиш, брешиш, сучий сину, брешиш! — галасувала баба Горбуліха, розмахуючи рогацем. — Нічого я не казала... Сам він мене, люде добрі, трохи не зарубав шаблюкою, щоб йому руки покорило, иродові!

— Що за гвалт? Забули воєне положення? Га? Що це, бунт? — Це з натовпу протисся староста з знаком, а за ним троє десятицьких.

— В'яжіть її! Крутіть її! Затупотів ногами стражник, побачивши старосту з десятицькими, і, насмілившись, кинувся з шаблею на бабу Горбуліху, але не влучив і вдарив по рогацеві, аж забривіло.

— Ах ти, нечиста сило! Ось тобі! — Баба Горбуліха замірилася на його рогацем, та у цей мент на неї наскочили десятицькі й почали в'язати.

Колись, давно, великий деспот, як переказує історія, одлупцював різкими непокірне море за те, що воно розбило його кораблі. А російський уряд, звичайно сердитий на море після війни з японцями, збудував на поєвері вільного моря кораблі-в'язниці, як погрозу, щоб не так уже гордо та сміливо хвилювало воно...

Двися, мовляв, море широке, та розумій. Не дуже то хвилюй, не дуже гомони, навісне море російської «крамолі», море народного гніву, не дуже! Кайданами міцними, тюрмами вкріємо і тебе, вільне, просторе, як вкрили мало не цілу державу... Не дуже!

Л. Чулий.

З російського життя.

— Останні вісті. В Петергофі найбільше зараз дбають про те, щоб заспокоїти народ землею.

Кажуть, що Васильчикова назначено буде за старшого міністра, а Століпін останеється за міністра внутрішніх справ. (Нар.)

Газета «Перелом» подає звістку, що офіцер кавалергардського полку люто мордував д-ку Смирнову.

На крейсері «Емір» Бухарській арештовано 17 душ за крадіжку зброї і непевне поведження під той час, як обстрілювали Скатуден.

На транспорті «Европа» команда зріклася складати міни у підводній човні. (Н. В.)

Рекрутський набір буде зроблено у свій час. (Б. В.)

У неділю в Теріоках відбувся мітинг, на якому брали участь росіяне і фінни. Раділися про внутрішню російську політику. Після мітингу була демонстрація з червоними прапорами і революційними піснями.

В Петербурзі вийшла нова щодільна газета «Понедільник». Вона каже, що в новій Думі селяне будуть ще більш революційні, ніж трудовики. Ліви не будуть бойкотувати її, робітники виберуть соціал-демократів, частина кадетів перейде до лівих. Друга Дума буде революційна.

З того часу, як оголошено волю віри, з православів до католиків перейшло 20,061 чоловік.

В неділю в Петербурзі зроблено багато трусів і арештів. Знайдено силу зброї, бомб то що. (К. О. Ж.)

Малыра Смородина кронштадтський командант арештував на три місяці за те, що Смородин зневажливо говорив про офіцерів.

Завідуючого друкарнею Буселя арештовано на 3 місяці за те, що він не сповістив поліцію про захоплення друкарні.

Указ про вибори буде оголошено у вересні (сентябрі). Вибори почнуться в листопаді (ноябрі).

На Поволжі та на південь спілка «патріотів» послала багато книгонош із своїми «істинно-руськими» чорносотеними прокламаціями. (Труд і Свобода.)

В друкарні Чуйкова арештовано надруковану там брошуру Пильського «Охранний шпіонат». Конфісковано також чудовий альбом соціалістів всіх країн. (К. З.)

В Петербурзі на вокзалі у вагоні 3-го класу знайшли ящик з трьома пудами пороку. Нікого не арештовано.

— В'яжіть її! — командував староста — Так! Добре! Іш, забастовщиця! А ще стара баба!

— Тьпуху тобі межі очі, дурню! — плюнула баба Горбуліха сиранді у саму піку старости, що крутився перед нею, тоді як її в'язали назадруки.

— Ах ти ж, бісова баба! — крикнув староста, утираючись рукавом. — Ти знаєш, кому у вічі плюєш? Та ти знаєш, що тепер воєне положення? Га?

Стражник підбіг і вдарив Горбуліху кулаком у плече, але у цей мент з натовпу закричали:

— Ей, ти, панська помийниця! Бабу не бий! Хвабрий бить стару бабу, та ще й зв'язав!.. Воляка тоже: проти баб воювать!.. Сволочи! Доки вони будуть!..

— Мовчать! Що це? Бунт? Га?

— Забастовка! крикнув якийсь хлопець.

— Ог я вам покажу забастовку! Разойдись! Што здесь такое? Вон! — староста, што він давється? Бунт ідоть, а він й никакіх?

— Господа, розходьтєсь! — звертається староста до натовпу. — Розходьтєсь добром, бо як дізнається земський, то буде вам!..

— Не боїмся ми твого земського!

— Хто то там такий розумний обзивається, га? А ну виходи! Я тобі покажу, як проти начальства такі слова. Бунтівники! От найдуть на вашу голову козаки, то тоді знатимете!

— Фю, фю, фю! Засвистав ззаду якийсь парубок.

Натовп регоче.

— Анцихристи! Ироди! Душогуби! — галасує зв'язана баба Горбуліха!

Газету «Труд і Свобода», що тільки що вийшла, конфісковано.

Правительство поверне товариству Манчжурської залізниці всі його видатки за 700 верстов, що одійшли до японців.

Привідці партії «правового порядку», як кажуть, уже одержали од уряду запомогу і скоро заходяться коло передвибірчої агітації.

Справу про Гапона судові власти залишили. Газета «Понедільник» звертає увагу на те, що слідователя Зяйцева, який розшукав був убийць, несподівало увільнили «в отпуск», а адвоката Марголіна, що в в цю справу і поїхав за кордон, щоб там надрукувати добути через слідство відомости, вбито.

В Москві в інженерній школі на протязі двох днів роблено трусів, але не знайдено нічого.

На привалянській залізниці між станціями Вавер і Варшавою було припинено поїзди і роблено серед пасажирів трусів. Арештовано чимало з тих, що були під городом на мітингах.

Арештованого в Швейцарії Віленцова одправлено в Москву.

В люблінському, сідлецькому та нововолександрійському повітах почались земельні розрухи.

В г. Конську, радомської губернії якісь люди напали на тюрму і випустили на волю всіх арештантів.

Кажуть, що склалася нова революційна спілка, що поставила собі на меті визволяти з тюрмної неволі найголівніших політичних арештантів.

— З життя партії і спілок. В московському міжфракційному бюро обговорювалось питання, чи потрібна зараз загальна забастовка (страйк). Соціалісти-революціонери дуже гостро виступали проти забастовки. Член центральної селянської спілки теж гудив поведіння соціал-демократів, що покликали народ бастувати. Представник московського селянського комітету висловився за те, що пролетаріатом не годилося б ухилитись од спілки з селянами.

Партія с.-р. прийняла чимало поправок, що можуть бути дуже корисними при сучасному становищі.

В центральному бюро професіональних спілок 28 липня поліція з наказу градоначальника зробила трусів. Нічого не знайдено. Паперні і книжки опечатані. Бюро закрито. (ХЧ в.)

— З діяльності нарної експедиції у Надбалтійському краї. Зараз робиться слідство про діяльність командуючого кулеметною ротою Павловського, що усмирив Надбалтійський край. Як відомо, Павловський, запроважуючи арештованих людей до тюрми, що до розрощу допитував їх. Коли вони ні в чому не признавались, то він одного застрелив, а другого Буніманю поранив на смерть. Після того інші арештовані — Анурх та Ревельді потвердили, все, чого вимагав Павловський, а на підставі їхнього «показання» було потягнуто до суду ще 36 осіб, і семеро з них засуджено на смерть. Головний військовий суд не затвердив сього приговору і справу будуть розглядати наново 8 серпня (августа). (XX в.)

— Розрухи в саратовській губернії ширяться все більше. Можна думати,

що, як скинчать селяне на полі роботи, то земельні розрухи стануть загальними. (XX в.)

— Розрухи в ностромській губернії захопили 4 повіти. З г. Велуги надходять дуже тривожні звістки. (Народь.)

— В Ревелі на кладовиську поламали вінки і взято квітки, що були на могилах, де поховано мічмана Зборовського та кондуктора Давидова. Навпаки те місце, де поховано убитого агітатора квартирмейстера Лобадина — зрівняли з землею — хтось убрав свіжими квітками з червоними биндами. Поліція квітки забрала. (Пег. Газ.)

— «Свобода» печаті. Інспектор по справах друкування підбирає у хазій книжних крамниць одбирає у тому, що вони не продаватимуть таких книг, де не показано друкарні, в якій їх надруковано, а також не держатимуть в крамницях фотографічних портретів осіб, засудених за політичні злочинства і малюнків, що глазують з правительственных чиновників. (Народь.)

— Всероссийського собору в цьому році не буде скликано. Духовне начальство посилається на те, що набралось дуже багато матеріалу і документів. Їх треба дуже уважно розглянути, щоб освітити бажані реформи як найкраще з догматичного та історичного боку. (Народь.)

— Хистна підстава. Селяне з г. Ямбургу прохали петербургське губернське земство скликати селянський з'їзд щоб висвітити питання, звязані з роспуском Думи та земельними розрухами. Предсідатель губ. зем. управи не згодився з зробити, пославаючись на те, що він нічого не знає з тих людей, що підписались на прошенні, а до того ж селяне не складають з себе ні товариства, ні спілки, ні якої иншої організації. (Народь.)

— Нове телеграфне агенство склалось замість «Російського», що має ліквідувати свої справи. На чолі нового агенства стоять: д. ст. сов. Сабанін та чиновник головного управління хліборобства Шольц.

Відозва ківського відділу загально російської спілки рівноправности жінок.

Панове Громадяне!

Ми переживаємо великий історичний момент. Життя російське перебудовується, сваюла та самовласті чиновництва, беззравність народу — ці підвалини старого ладу, повинні знануть від натиску революційних сил народу й дати місце порядку, заснованому на ґрунті народного представництва. При цім перебудованні російського життя при відновленні його — не повинна мати місця та помилка, яку зробили що до жінщини другі країни, жінка мусить мати всі права політичні й громадянські і бути таким саме членом громадянства, як і чоловік; вона повинна мати виборче право і через те брати участь в законодавній роботі; право на всі громадянські посади й на освіту повинно у цієї бути рівне з мужчиною; в розв'язанні земельних питань жінчина мусить бути такою ж самостійною і повноправною людиною, як і мужчина.

Тільки зрівнявши цілком жінчину в правах з мужчиною, можна справді

рук десятицьких. — Вийте їх! — звертається до людей. — Розв'яжіть мене, я сама їм так накладу, що їх і чорт наїється!

— Ого, го! — регочуть у натовпі. — Баба Горбуліха б їм дала! Баба б їм наклала!

— Чуете? Чуете? — Лякається староста. — Свистіть! Свистіть у висток: у городі почують... Свистіть, щоб козаки їхали... Щоб усі козаки!..

— Я вам не поліцейський: у мене нема свистка. Посилайте десятицького!

— Десятький! Трохим! Сідай зараз на коня, та катай... лети у город... дуй прямо до гнірала та кажи... кажи, що осе село... осе як е село підняло бунт... хорменний бунт!

— Брешиш! — обзиваються з натовпу. — Нічого нема: сами казетсь! Не їдь, Трохиме!

— Я не хочу, бо вони мене вб'ють, — каже Трохим.

— Ну, от вам! — ударив об полі староста. — От вам і усмирив їх! Ну, ведіть її до волости! Зв'язаву бабу Горбуліху величю ведуть до волости, як на Голгофу, й увесь натовп рушає за процесією.

— Розійдітсь! — кричить староста.

— Розійдітсь, Бога ради: ви знаєте, що тепер воєне положення? Та й не слухняний народ, просто наказаніє з ним! Ну, розійдсь хоч ти, Максиме, ти ж неначе чоловік, як чоловік!..

— А ми що ж? Не люде? Ах, ти ж прихвостень панський! Гляди!

— Балакай, балакай! Ось дійдемо до волости, я тобі вкорочу язика. Я тобі покажу, як проти начальства та-

відновити життя, зробити твердимі і непохитими заведені реформи, бо тоді буде зачеплено основне зерно суспільства — сем'я, основою для якої раз-у-раз була жінчина; пропадуть тоді останні сліди рабства, що досі ще роз'їдають громадянство. Жіночтво зрозуміло, що воно само повинно визволити себе і що хоча рівноправність жіноцтва входить в програми соціалістичних партій, але воно само повинно висунути жіноче питання й поставити його в ряд «насуцних» сирив, які негайно мусять бути розв'язані.

Щоб досягти цієї мети і склалася «Всероссийська Спілка Рівноправности Женщин». Вона має своїм завданням — допомагати визвольному рухові і домагатись рівних прав жіноцтву, як і мужчинам. Спілка ця має вже 79 філій у 65 городах і об'єднала вже близько 10 тисяч жінок.

Маючи на меті провести свої думки серед селянських мас, які досі стоять ще осторонь од цієї ідеї, але на рівні з пролетаріатом ідуть на чолі будівників нової Росії, ківський відділ Спілки звертається до людей, що близько стоять до народу, з проханням ширити серед народу ідеї Спілки й засновувати на місцях філії.

Люде, що спочувать цієї справі й бажали б працювати на користь її, можуть обратитися за вказівками до редакції газети «Громадська Думка».

З українського життя.

— Про вибори. Століпін порозсилав губернаторам накази, щоб сповістили його кожен про свою губернію, що може вийти з того, як що вибрати після наново вселюдним голосуванням а також і про те, чи зможе адміністрація не допустити вибрати на посади людей не бажаних урядові. Тепер уже починають приходити відповіді від губернаторів. Між иншими прийшли відповіді і від губернаторів волинського, вороніжського та чернігівського. Досі тільки чернігівський губернатор написав, що коли адміністрація щиро візьметься за діло, то можна буде провести в Думу послів, бажаних урядові, а инші губернатори пишуть, що нема ніякої надії сподіватись, що вибрано буде таких послів. (Рус. Сл.)

— Виборгська відозва. 29 іюля вночі в друкарню Гріліхеса в Бахмуті прийшли узброєні люде, надрукували дві тисячі примірників виборської відозви та її пішли собі з нею. (Рус. Сл.)

— Відозви про підвали. В Полтавщині дуже палять панські економії. Через те полтавський комітет української соціал-демократичної партії надрукував відозву до панів, умовляючи їх перестати підпалювати, бо з того нічого доброго вийти не може. А пані й собі поросклеювали в селах Вакуляничках та Дублянщині свої відозви, а в тих відозвах нахваляються підпалювати тих, що гасили пожежу в маєтках Невіандта, Черненка та Лук'яновича. (Рус. Сл.)

— Прокламації до салдатів. В Полтаві ходить багато прокламації до салдатів, які надрукували місцеві комітети партії української соціал-демократичної та соціал-революційної. В прокламаціях партій, кожна з свого погляду, говорять про військові повстання в Полтаві і по инших місцях. (Полт.)

кі слова!

Доходять до волости, але тут натовп ще збільшується.

— Кого це повели? Чи не Давида?

— Куди там Давида: бабу Горбуліху.

— Та кажи, не жартуй!

— От жартуватиму з тобою!.. Кажу ж, бабу Горбуліху!..

— Та справді?

— Йй Бору!

— Це сторія! За що ж?

— Зробила, братіку, стражникові забастовку.

— Яку забастовку? що ти торочить?

— Як яку? Настоящу: рогацем його вздовш та впоперек!

— Так їм і треба, сучиним сивам!

— Та хйба ж це забастовка? Забастовка зовсім ише.

— А що ж таке забастовка?

— Забастовка — це, як хто кидає роботу, вимагаючи кращій плати, або короткого робочого дня, або полегчення, труда, або взагалі якого небудь поліпшення свого становища... — навчає хтось, але його мало хто слухає.

— Як не кажи, а добре попомняла боки стражникові. Пам'ятатиме бабу Горбуліху!

— Ну, й її же не солодко за це прийдеється, — зауважує хтось боязливо.

— Що прийдеється?

— Як що? А чув, що староста казав: воєне положення?

— Чорт зна що! Нічого не буде! Нехай не чіпляються до старої баби.

* Див. «Гр. Думка» № 175.

— **Відозви.** У Лохвицькому повіті по всіх волостях та розправах росклено відозву групи „мирного обновлення“ з підписами Гейдена, Стаховича та Львова (К. О. Ж.).

— **Чорносотенна пропаганда.** В Таращанському повіті члени „союза рускаго народа“ дуже щиро роздають селянам прокламації, в яких пописано ганьбу на Державну Думу та ще пишеться, щоб селяне, коли хочуть собі добра, то щоб били жидів, студентів та інших крамольників. От же на превеликий жаль членам „союза рускаго народа“ наші селяне деруть їхні прокламації навіть не читаючи.

— **Кара друкарям.** Кременчуцький генерал-губернатор Штерняк зібрав до себе всіх хазяїнів друкарень і сказав їм, що коли в якій небудь друкарні надруковано буде виборську відозву або яку іншу нелегальну літературу, то він тяжко покарає хазяїнів. Дарма, коли в друкарню прийдуть узброєні люди і силоміць зроблять своє діло— все одно генерал-губернатор каратиме за те хазяїнів. (Полт.)

— **Трус.** 16 іюля полтавська поліція обступила квартиру письменника В. Короленки і зробила в квартирі трус. Самого Короленку тоді не було, бо він живе тепер на селі, а ті, що живуть у його квартирі, спиталися, чого саме поліція шукає. Одмовлено, що поліція шукає якусь „личность“. Але ніякої потрібної поліції „личности“ не знайдено. (Р. В.)

— **Арешти.** В маєстрові Гейдена на Поділля рочитано робітників за те, що курив у робочий час. Тоді всі робітники застрайкували. 26 іюля вночі арештовано 14 робітників за те, що вони ніби-то правозащити до страйки і привезено їх у винницьку тюрму. (Под. Кр.)

31 іюля в черкаську тюрму привезено 13 селян, арештованих у селі Яблунівці за біжку з інгушами. (К. З.)

29 іюля в Полтаві арештовано багато людей. (Полт.)

— **У переяславській тюрмі** тридцятьеро в'язнів зрелися їсти, вимагаючи, щоб заведено кращі порядки.

— **За малим не погром.** 30 іюля в Проскурові в театрі почтовий чиновник Микулин почав кричати: „Геть жидів!“ Счинився бешкет. Поліція спершу ніяк не могла втихомирити Микулина. Врешті люди примусили вивести Микулина з театру. (К. З.)

— **Зброю позабрали.** З Новочеркаської телеграфується, що в черкаській околиці забрано в селян 1076 рушниць і 486 револьверів. (Т. А-во.)

— **От тобі й анархисти!** В Катеринославі сисака поліція шукала тих ніби то анархистів, що грабували людей. І до чого ж вона врешті дошукалася? Виявилось, що всю ту розбійницьку банду зібрав Рачковський, що служить в „охранномь отдѣленіи“.

„Петерб. Вѣд.“ пишуть, що на Ювівських шахтах зробилося на мильйон карбованців шкоди через те, що з шахт через страйк не викачувано воду.

— **„Допити“.** У прилуцькому повіті пристав Флоринський робить селянам „допити“. За які ж діла і як він ті „допити“ робить? А, наприклад, ось як.

Остобісли вже вони всім... Усіх би їх...
— Ну, ти, брат, не той... не дуже... Тепер знаєш як? Воєнне пожежені! Ружжа на що одбрали, га?... А що, ото то ж бо й е! Ти, гляди, негой...
— Пловать! Як до чого дійде, то й дрючка можна буде взять... Ще краще якого паршнього ружжа!
Через пів години ведуть бабу Горбулиху від волости у місто, до пристава.
Йти у місто натовп не насмілюється, й від волости помалу розходяться.
Скоро не тільки все село, але й усе місто знало, що бабу Горбулиху посадили за те, що вона „зробила забастовку“.

Почувши про се, старий Горбуль покинув на базарі коло сусіди воза з киричем і побіг до поліції. Там вже був Данило, жонатий син і зять з дочкою, котрі теж правились взнать, що буде бабі Горбулі, але нікого з їх не пустили. Шукали Кирила, щоб розповісти йому, але його ніде не могли знайти. Бачили, що він подався аж у Михайлівку й казав, не скоро повернеться.

Казали, що бабу Горбулиху візляють у губернську тюрму; другі казали, що може й на Сибір візляють; були навіть такі, що запевняли, що не диво буде, коли й розстріляють або повісять, бо тепер „такі закони“, і що „таким людям“ тепер не милують. Інші знов казали, що це ще залежить від того, по якій статі її судитимуть, чи по 103, за образу „Величества“, чи по якій іншій. Де хто радив Горбульові подавати прощення до царя, щоб змилувався над його бабою, „а другі казали, що до царя його прощення не

У селі Падячах 17 іюля пасся товар на луці. Почалася гроза і переляканий товар забіг у панський ліс. Там його зняв лісник і сказав, щоб селяне заплатили за шкоду. Вісімнадцятеро селян пішли та й погнали товар додому. Над вечір прийшов у Падяча пристав Флоринський з стражниками та з козаками, забрав тих селян, одвів їх у село Ладяни і там почав їх „допитувати“. А „допит“ був такий, що пристав людей лаяв, бив кулаками, скуб за бороду, а тоді виштовхував геть з хати. А там уже стояли напоготові козаки і там уже кічкали „допити“ нагамям. Після цього „допиту“ селян пущено додому.

Той же пристав Флоринський робив „допит“ у селі Краснянках. Там поміщик наняв у козака Івана Науменка садок, щоб там пасіку завести. Виявилось, що од панської пасіки робиться велика шкода людським пасікам. Тоді люди порадили знищити панську пасіку та й розбили 35 колодок. Тоді в Краснянках прийшов пристав з козаками та з стражниками робити „допит“. (Полт.)

— **Горілку бойкотують.** Робітники на донецьких шахтах починають бойкотувати горілку. Багато вже тактих, що зовсім кинули її пити і товаришів умовляють не пити. Подекуди вже постановлено брати штрафи з тих, що впили, що п'ють. Були випадки, що робітники сами прохали поліцію позачинити шкальні і заборонити продавати горілку під час страйки.

Найдужче бойкотують горілку на Карповських шахтах. (Рус. Сл.)

— **В селі Рянах** (прилуцького повіту) земський начальник скликав сход в справі землеустроительної комісії, в якій мусить бути дев'ять членів—поміщиків. Як він це сказав, то сход не хотів його далі й слухати, а почали люди розходитися, кажучи: „Зібрали Думу—роспустили, а тепер з панями брататись,—нехай їм біс!“ (Полт.)

— **З розмов з хліборобами** на Волині про роспуск Думи. Дописувач „Волини“ пише, що по селах на Волині ніхто не каже, що Думу „роспущено“, а всюди кажуть „розіграно“. Одного чоловіка він спитав:

— А добре це, що Думу роспущено?

Селянин, одставний салдат, одмовив:

— А що ж тут гарного? Дожидали ми, сподівалися, що Дума роздвинеться, як нас кривдять, земельки допоможе нам кунити, а тут ні тобі,—розіграно! Кажуть, що правительсто не гріше за Державну Думу про нас подбає. А що ж воно досі робило? Чого мовчало? А Дума зараз же з початку про мужиків почала дбати, щоб їм полехкість зробити...

Другий, дід старий, так говорив:

— Еге, розіграні, нахпалися... Тепер нікому вже не можна вирити. Й старий уже, нічого мені не треба... але на серці кинить... Мало того, що розіграні, та ще й у тюрму позачинували... На що ж нас збрали? На що ми вибирали?.. На глум!.. Ні, нікому тепер вирити не можна.

Третій чоловік, молодий, не журився. Він говорив:

— Кажуть, що нова Дума буде. А

допустять, а краще до генерал-губернатора.

Вернувся нарешті й Кирило, й коли йому все розповіли, тільки руками розвів, не розуміючи нічого. Ходив він у поліцію. Його звали за тим, що від губернатора був про його запит.

Нарешті бабу Горбулиху... випустили. По 103 статі її безумовно виправдали, а тиждень посиділа вона за те, що побіла стражника. Вона йшла додому й лаяла так штурно, як ніколи не лаялась із сусідами,—лаяла й стражників, і козаків, і пристава, й генерала, й усе начальство, яке тільки вона знала, а її зустрічали, як героїню, й з співчуттям розпитували про її пригиду.

— Що ж вам, бабусю, було?

— Допитували, іроти. Били та допитували, хто на селі бунтарі?

— І били?

— Били ж, кажу, щоб їх об суху дорогу било, анцихристів, били! Ми вас, бунтарів, усіх, кажу, перестріляємо! Ми вам, кажу, покажемо „землі“ та „слободи“! Ми вам, кажу, ські-такі, й те і десяти! Тільки клопіт через вас начальство!

— Клопіт, каже?

— Клопіт, каже? Анцихоським душам, клопіт, а нам? А мені? Продержали тиждень голоднісіньку, понобили, пошарпали, щоб їх за печінки шарпали, стонадцять болячок їм у печінки, щоб їх грім побив, щоб їм...

— Хто це така заперка революційно-нерка?—Стяха питає, проходючи мимо міська поада у своєї наймички, що несе за нею кошик.

— А це та баба Горбулиха, що зробила забастовку!.. Андрій Граб—но.

хйба в нову Думу ми яких пошлемо? Ще кращі за тих будуть...

За кордоном.

Англія.

Конституція для колишньої Трансваальської республіки.

Колішня трансваальська республіка має одержати од англійської народної ради конституцію. Трансваальська народна рада складатиметься з 69 послів, вибраних вселюдними голосуванням, при чому право голосу має всякий англійський підданний, що має 21 год. Таким чином конституція має бути наче б то дуже демократичною, але в дійсності вельми покривджено бурів.

Ранд і Преторія, себ-то округи, де більшість людности англійці, послаштимуть у трансваальську народну раду 40 послів, а остання частина країни, де живуть майже самі бури—29 послів. Тим часом округи Ранд і Преторія мають усього 120000 чоловіка, а бурський округ—200 тисяч чоловіка всієї людности. Навіть урядова статистика показує, що у гірничому окрузі Ранді лічиться 110 тисяч чолов. у Преторії 20 з половиною тисяч, а в третьому окрузі 143 з половиною тисяч. Выборчий статут складено проте так, що в Ранді знаходиться 43 тисячі виборців, у Преторії 7 з половиною тисяч, а у третьому окрузі, де переважують бури,—40 з половиною тисяч. Поясняется це тим, що бурська людність складається в більшості з людей семейних: чоловіків, жінок і дітей, тоді як гірничий округ заповнено усякого сорту промисловцями, що шукають золота або наймаються до владетелів копалень. Англійський уряд усім таким промисловцям посипиється дати права громадянські, щоб побільшити число виборців англійців. Що такі, а не інші були наміри англійського уряду, довести можна тим, що колишня Оранська республіка конституції не матиме, бо там англійці поки що дуже мало. Коли й ця країна заповниться англійськими переселенцями, їй також певне дадуть конституцію—на зразок трансваальської. Треба признати одначе, що з боку ліберальшого англійського уряду трансваальська конституція є все ж таки великою уступкою для місцевої людности і першим ступнем до згоди.

Чимало консерваторів, після побіди над бурами, мріяло тільки про те, як би придумати знесених. Тепер бури мають законний шлях боротьби за свої права й надію оборонити ці права,—особливо, коли сполучаться з дією поступовими людьми з між самих англійців.

Б. Я

Лист до редакції.

Року 1903 заснувався був у Києві гурток українців—з метою єднати більш-менш свідомих українців коло якогось осередка. В сутужні часи навіту на все, що мало ознаку волі, базалося нас тим еднанням підживлювати дух наш, покріплюючись вільним рідним словом, яке лунало в чужій німецькій державі. З тою метою гурток дбав про власну книгозбірню, з якої члени гуртка могли б користуватись. Нині, коли засновано товариство „Провіт“, що ту ж мету, яку мав наш гурток, ставить далеко ширше, нема більше радії існувати окремому гурткуві, бо певно його члени стануть членами „Провіти“. З того виникло питання, як бути з книгозбіркою. Як усього гуртка не можна зібрати, бо де-які з його членів виїхали, запитано де-кого з членів з'окрема. Ухвалено: „віддати книги товариству „Провіт“ в Києві до його бібліотеки“. Виконуючи сю постанову, прошу шановну редакцію довести через часопис до відомости відсутних членів гуртка, що я передаю до бібліотеки „Провіт“ ті книги, які були в нашій бібліотечі.

Бібліотекар і касір гуртка

Ів. Федорченко.

У Києві.

— **Друге засідання городської думи.** 31 іюля в 8 год. вечора під проводом б. городського голови Проценка відбулося друге надзвичайне засідання нової гласних городської думи. На хорах було чимало народу. Гласних прибуло 60 чоловік. Почалось довгі й нудні розмови про те, щоб віддати „з торгів“ стони, на яких наклеюються афіші й різні оповістки.

Врешті дума постановила передати росклейку афіш на стовпах Волянському на 6 років за 8000 карб., при тому 2300 карб. з аренди плати Волянського город повинен видати київському товариству, подання скорой помощи!

Крім де-яких дрібних справ (сагацько часу пішло на те, щоб обговорити справу про умовини з водопровідним т-варством, яке згожується прокласти водопровідні труби на За-

байков'є. Раніше товариство згожувалося за 500 карб. будувати водопровод на Забайков'є, а тепер ще крім грошей вимагає, щоб город під артезіанську криницю дав потрібну частину землі коло городської бойні. Криниця потрібна товариству для того, щоб побільшити приток води.

Дума постановила одкласти справу про те, щоб товариство дати землю коло бойні, а разом з тим мусить бути одкладено й будування водопроводу на Забайков'ї. Нарешті дума закріпо балотировкою вибрала члена од думи в київське по городських справах присутствіє С. Зайцова 46 гол., а заступаючим його Ф. Бржозовського—34 гол.

Вибрано залізнодорожну комісію, щоб доглядати за трамвайним товариством: А. Кіха, С. Зайцова, В. Іоєфі, В. Демченка, Т. Ейсмонта, Ф. Фальберга, М. Волинського, Ф. Івановського, С. Башина, В. Бражнікова, А. Кобля, В. Леснера, Н. Яршевського і В. Оргіс-Ругерберга.

У 12 з четверту год. ночі засідання закрито до 1 серпня (августа), коли будуть вибирати членів управи й секретаря.

— **Український спєнталь.** В неділю, 6 серпня (августа), в Лук'янівському народному театрі виставлятиметься в бенєфіс артиста М. Гонти артистичний гурток під зарядом Л. Свірговського історична драма Б. Грінченка: „Степовий гість“. Початок о 8 з пол. год. ввечері.

— **Судова справа.** Відома справа голови київської ради робочих депутатів Федора Олексєва, якого обвинувачують, що він вбив двох шпигів на Шулявці, з наказу київського генерал-губернатора передається в воєно-окружний суд. Обороняти Олексєва будуть помішники присяжних повірених Черкеруль Кум і Ю. Лещ.

— **Заява гласного Волинського.** 30 липня (іюля) гл. Волинський, член управи Розов та інші пасажири в вагоні трамвайного товариства на думській площі просиділи 55 хвилин, член взаємного страхового товариства чекав вагона аж 1 год. 55 хвилин. Тим часом по умовинах города з трамвайним товариством, вагони по Лівівській лінії в літку повинні ходити через 5 хвилин. Д. Волинський просить општрафувати товариство за кожний неодравлений вагон по 10 карб., зазначивши, що на Лівівській лінії часто трапляється, що вагони замість того, щоб ходити через 5 хвилин йдуть через 10—15 хвилин.

— **Нова бойня.** Сими днями солончанські громадяне почали будівлю бойні в 2-х верстах од Солончанки, недалеко коєтопального заводу.

— **Нові школи.** Чигиринський повітовий земський комітет просить у київського губернского комітету дозволу будувати: в м. Телєніні—двохкласову „Олексєвську“ школу а в с.с. Вербиці, Бандурові й Подорожній—однокласові народні шк. ли.

— **Пожема.** 21 іюля в с. Острові, Васильківського повіту згоріло більше 20 селянських будівель з хлібом на кілька десятків тисяч карб. Київська земська управа послала свого страхового інспектора Покотила, щоб він оглянув пожежище. Виявилось, що пожежа виникла і так гадацько зробила шкоди селянським будівлям через те, що будівлі стоять близько одна одної,—був страшений вітер і не було організованої боротьби з пожежою. Раніше в с. Острові була сільська дружина, яка завше помогала на пожежах, але з невідомої причини мирний посередник її розігнав. Страховий інспектор находити стаи погорільців дуже тяжким, через те, що в багатьох селян разом з будівлями згорів і хліб, треба, щоб земство негайно видало заповому.

— **Новий гласний.** Васильківська повітова земська управа просить київську губернську управу затвердити замість Давкова гласним—Заліського.

— **Вибори членів управи.** 1 августа у 11 год. і 30 хв. ночі закритою балотировкою вибрано двох членів городської управи: Страдомського і Фальберга. Секретарем вибрано Валіка.

— **Рада страхових агентів.** 31 іюля в г. Василькові відбулась рада страхових агентів з волосними старшинами й писарями. На раді обговорювались тили селянських будівель. 1 августа страхові агенти відуть для страхової роботи по Васильківському повіті і 1-го августа прийдуть на раду в г. Канів.

— **Арешти.** Три дні тому поліція на Дмитрівській вулиці арештувала Мухина Грицька і Михайла Жижина. Трусячи, знайдено неподозрену літературу.

— **Нові школи.** Вчителєві Жукові дозволено завести в Києві приватну мужьську прогімназію.

Жінка священника Стельмашенка заводить у Києві приватну жіночу гімназію.

В. Орловський заводить вечірні класи для підготовки на свідцтво арілости.

Кукулєско заводить реальну школу, Імшенецька-комерческу школу, для хлопців і дівадт приватна гімназія Жеребцової і Львової має права урядової гімназії.

— **Лук'янівський народний театр.** У неділю, 30 липня (іюля), артистичний гурток під зарядом Д. Свірговського вдруге виставляв у Лук'янівському народному театрі відому п'єсу Ів. Тобілевича (Карпенка-Карого) „Суту“. Послу ати й подивитись цікаву п'єсу публіки зійшлося і тепер багато; чимало було й інтелігенції. Цим разом артисти приклали більш старання й уваги, бо вистава пройшла хоч не з повним ансамблем, а все ж задовольнила публіку.

Д-ій Свірговський (Іван, писар в запасі) й на цей раз провів свою роль гарно,—публіка щиро плєскала йому при кожній його яві.

Д-ка Валерій (ролі Василяни, дочка Макара Барилченка, й Наташи, Михайлової жінки) місцями грала просто чудово, тільки інколи, не добре знаючи свою роль, вона збивалася з тону та грім її в ролі Наташи „русьюю“ не відповідав дійсності, бо по п'єсі вона мусіла бути „чорнявою“.

Д-ій Лисенко (Терешко Сурма) тепер грав далеко краще, ніж першого разу.

Навіть д-ій Самійленко (Димид Королєнко) цей раз провів свою роль гарненько й поводився на сцені сміливіше.

Всі ж інші артисти грали здебільшого нічого собі й хоч де-хто часами збивався й вимовляв слова не по українськи, та все таки вражіння од усеї п'єси лишилось гарне.

Серед „патріотів“.

У неділю о 4-й годині було перше зібрання членів київської спілки „істинно-русских“ людей. Пускали тільки „своїх“ людей, що здобули собі білета. Народу зібралось чоловіка з 500 (хоч на мойому білеті стояло № 5549). Публіка переважно (процентів 80) сіра,—дворники, прикащики, купці. На гуртах подекуди блищать бляшки з георгієм, що б'є змія—це ознака дійсних членів „істинних патріотів“ і „монархистів“. Обличчя, за нечисленними винятками, хуліганські і прости таки розбішані. Пригладься, прислухайся і моторошно робиться. Всюди товпляться невеличкі гуртки. Звляти чути: „жидов чобь ни-ни! і духу не было!“—А в'єрно! чобь и не вояло!“—„Вонь их уськ!“—„Полякам чобь правов не давати!“—„В'єрно не давати!“—„Они подцели войну проиграли, наши деньги забрали!“—„В'єрно, в'єрно!“—розкочують по залі, у гору підіймаються кулак...

Після молебня докладчик Д. Писний розповів про те, як він був у батюшки-царя разом з іншими „істинно-русскими“ і як Царь їх похвалив. Оркєстр грає „Боже Царя храни“. Якийсь хлопчина випустив з-за царського портрету голуба. Але голуб либонь дуже злякався тромбонів та несамовитого крику „ура“, бо затріпався, пурхнув разів зо два та й причепився десь до карнизу, виставивши один лиш хвіст. Ефект не вдався. Публіка майже неспинно кричала „ура“, махала шапками, підіймала вгору три пальці, складені як до присяги.

Доклад Писного далі складався з похлїбів до всіх „патріотичних“ гуртків—єднатись. Цю думку він мовив і перетвар на всі бо. „Ми розсилаємо,—каже промовець,—соти своїх листків, а революціонєри—тисячі. Народ дурний, нетямущий, ну і яє туди,—за крамольниками... А наша Дума? Скільки вона грошей одбрала од нас, а що вона дала нам? І промовець послав цїтати з „Кієвлянина“. Нарешті докладчик, видно, й сам зрозумів вартість своєї промови, бо на останці попросив у публіки вибачення за неї, посласивши на те, що ніби-то він не мав часу приготуватись.

Далі виступає Д. Прудкович. Він, розуміється, лає крамольників і жидів. „От нас,—каже він—з призьрством, огидливістю і зневажисто кличуть чорносотенники. А за що? За те, що ми спасаємо Росцію від грабників, залів, убивць, злодіїв-крамольних. Так нас же за це не лають, а дякують нам треба. Хто це каже, той слїпий, глухий, німий чоловік, для якого не можна підібрати й відповідного назвища“.

Далі промовець звернув уже на новий шлях і почав кликати до єднання з поляками. „Забудьмо старі сварки; нас мало,—протягнемо своїм браттям-полякам руку і будемо боротись поруч з ними“. Але похлік цей не знайшов собі серед слухачів співчуття. З усіх кутків почали кричати: „Доволі!“ „Не хочемо слухати“. „Що він там бреше!“ За те публіці припало до вподоби промова якогось студентика, що прочитав листа од „патріотів“ з Корсуна: „Будемо прохати—читав він—батюшку-Царя, щоб він не дозволив ганьбити Росцію конституційно („Ура! ура!“). Россія до неї непризвичена, вона привикла до монархізму. Тепер розвелоса багато крамольних письменників та жидівських газет, будемо прохати монарха, щоб дав він „істинно-русским“ людям широке право закрити ці жидівські газети, а редакторів карати“ („Витукі: „Кієвская Заря!“ „Отголоски!“ „Ура!“).

За однім промовцем виступав другий. Один каже: „Київ—мати городів „русских“, а в ньому наполовину жидів, що сьуть нашу кров, крадуть наш гроші“. Другий додає: „Університет утримується на „русские“ гроші, а там половина жидів; вони там звилі собі кубло і порядкують студентськими гршми. Де наш гроші?—У жидів!“... А третій плєв ще далі: „Поляки хоч землю дали Россії, а що принесли з собою жиди?—Парші, гешефти та векселя... Треба, щоб жиди мали не більше прав, ніж чужинці, бо вони не підданці наш!“ Зала рева од радських вигуків, очі присутніх шалено блищали, руки простягались угору з кулаками і з трьома пальцями, тулі обличчя, слухачи огидливі речі, ніби прокидались зо сну, оживали, перекочувались ненависто. Голова зборів почав прохати скинутись на білет одному з „гастролєрів“.—Публіка почала розходитись.

Екскурсія вчителів по Дніпру.

Ще з початку курсів виявилось, що національне почуття дуже сильне між нашими вчителями. Гарячі промови на сучасні пекучі теми говорилися по українськи, намічалася шляхи до праці на рідній ниві, складалася комісія виробляти постанови тактики в боротьбі за національні ідеали і врешті намагалися усі одностайно поїхати на могилу Т. Г. Шевченка.

Впорядки курсів спершу теж були наче б то не від того. Знайшлося якось 200 карб. грошей на подорож, даром можна було їхати чи залізницею, чи Дніпром, пароходне товариство давало цілий пароход курсистам. Наближався час подорожі і відкились виникли непорозуміння: курсові впорядки захотіли і почали умовляти—не їхати на могилу через те, що ніби-то курсистам од цієї мандрівки щось невпевне статеся. Почалися суперечки, не раз обговорювалися подорож на загальних курсових зборах і кожного разу вчителі стояли на своєму, а впорядки на своєму, і на прикінці оповіщено, що до Каніва й парохода вже не дають і тільки й можна скористуватись пароходом поблизу Київ—до Межигір'я чи до Китаєва. Гірко було пристаючи на се курсистам і свідоміші з них пристає на бойкот цієї мандрівки по мажоритарях. Призначено було їхати в Межигір'є на 29 липня і, здавалося, сама природа запротестувала проти цього,—полив дощ з самого ранку. Багато курсистів з принципу не поїхали, а інші—дошу злякалися. Все ж таки душ 250 к півдню наїзарилося.

Кращі з учителів ще давніше домагалися, щоб тих 200 карбованців, призначених на екскурсію, віддати на замогом товаришам, що постраждали за „політику“, але ж начальство дбає по своєму: на ті гроші приготовлено добру випивку в закуску. І тут то, випивши й полизавши хороші словечка: славили всіх—од найвищого начальства до тих, хто булкі та ковбаси скупував.

Розібрало й д. Балталоні, того Балталоні-лектора, котрий у своїх лекціях тільки заикався про „свободну школу“, докладно ж про українську нічого не сказав, а на загальних курсових зборах 28 липня навіть вороже висловився проти націоналізації нашої школи. І цей добродій, випиваючи, вигосав, що українська пісня так його зачарувала, що він випиває за „свободну Україну!“ Це нам байдуже, бо за нами вже признають наше право люде не тільки з чаркою в руках...

Кращі сили з курсистів використали цю мандрівку на те, що, виділившись в окрему групу, цілу дорогу туди й звідти обговорювали сучасні пекучі питання.

З Межигор'я по березі Дніпра на обвазах гір д. Полянський прочитав лекцію по історії землі, показуючи наплавостування земної кори в різні періоди. Лекція провадилася похадцем, бо сам лектор поспівівався вертатись до Києва. Звісно, се не задовольняло багатьох, та о шостій годині мушили причалитись у Київ і розпрощатись з д. Полянським. Ізиди же й униз по Дніпрі до Китаєва, але ці мандрівки не дала того, чого вчителі сподівалися од порожі на Тарасову гору. Вернувшись од Києва об одинадцятій годині.

Телеграми.

С. П. Т. А.

ПЕТЕРБУРГ, 31 юлія. На тютюнових фабриках, де страйкувало до 7000 робітників, сьогодні почали робити; страйкують ще тільки на фабриці Лаферм.

В першій половині вересня відбудється з'їзд партії „мирного оновлення“; з'їзд буде в Москві або в Петербурзі, дваличсь по тому, де дешче буде здобути дозвіл. Привідді партії гр. Гейден, Львов і Стахович поїхали в свої маєтки, щоб вести там підготовительну роботу.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 31 юлія. Помірковані газети кличуть люде шире боротись з крайніми соціалістичними ідеями, що ширяться між робітниками і привели до сумних гельсінгфорських подій. Завважаючи, що самих заходів адміністрації для боротьби з революцією мало, газети рають видавати брошури і газети, в яких доводити нижчим верствам народу шкідливість захоплення революцією і вказувати, що при загальному виборчому праві можна законними способами добиватись поліпшення свого становища; те ж саме газети рають ораторам проповідувати на мітингах і зборах.

В губернській тюрмі привезено ще 9 душ з тих, що послушали залізничу колек; їх забрато в провінції.

На дальшому доїзді привезені з Свеаборгу фини заєвняють, що через несподівану висадку їх в Свеаборзі, вони поїхали в сілце привідді червоної гвардії. Помішник отамана червоної гвардії Трентала лежить із ин-

шими раненими в воєнному шпиталі. ФЕДОСІЯ, 31 юлія. Сільські розрухи у гірській частині більшають; оповідають, що була битва із стражниками; є ранені, між ними два агітатори. Віночі послано туди роту салдатів.

ПЕТЕРБУРГ, 31 юлія. Воєнне міністерство написало скільки з якої губернії чи області мають взяти сього року рекрутів. Найбільше мають взяти у Київщині—17,382 душі,—а найменше в якутській області—33 душі;—усього мають сього року забрати 469,618 душ.

Звістка, що заборонено на час „Варшавській Дневник“, хвальшова; заборонено не „В. Д.“, а „Варшавській Вѣстник“.

РЕВЕЛЬ, 31 юлія. Телеграма з Ревеля, надрукована в 119 числі „XX Вѣка“ тенденційно вигадана; слідство про повстання на крейсери „Память Азова“ робив юрист, обер-аудитор відділу, за поміччю 7-и назначених офіцерів; коли слідство скінчено, командуючий відділом назначив звичайний під час морського походу (плавання) суд особливій комісії, в якому по морському статуту немає заступників від обвинувачення, ні від оборони. В судову комісію назначено офіцерів, які саідства не робили; наймолодший з них служить вже 14 літ. Приватних людей, забратих на крейсери, віддано під суд, коли доведено, що вони брали участь в повстанні. Віддано під суд 90 матросів і четверо приватних людей. Кара на смерть чекає не всіх їх, а тільки головних привіддів і їхніх спільників.

ПЕТЕРБУРГ, 31 юлія. Кавказський намісник прохає передати поліцію під начальство окремого начальника, під начальство помішника намісника по „громадській частині“, щоб порядкування краєм було скрізь однакове. Раді міністрів подано проект скасувати на Кавказі панцину.

ЛІБАВА, 31 юлія. В Новій Лібаві поліція арештувала ватагу з 16-ти душ, що обїкала поштовою поїзд і багатьох приватних людей.

МОСКВА, 31 юлія. В столярні Григорєва на Малоярославській вулиці знайдено дерев'яні гармат, з якої революціонери вчилися стріляти. Центральний комітет „союза 17-го октябріа“ розсилає учасникам і провінціальним комітетам нову програму і відозву партії „мирного оновлення“.

ХАРЬКІВ, 31 юлія. На межі зміївського й харківського повіту селяне вбили помішника Кочубея, що був, як повірений, при тому, як міряно землю селянці Терентьової. Селяне, кажучи, що земля ся спорна, побили Терентьову і прогнали землеміра; Кочубей заступився за їх і вистріляв з револьвера; селяне тоді вбили його; небижчик служив колиш секретарем в судовій залаті.

КРОНШТАДТ, 31 юлія. Сьогодні в військовому суді почалося діло про розрухи, що були в юлі місяці в Кронштаді. Обвинувачених поділено кілька відділів; у першому відділі матросів. З залу суду пускають самих полковників та генералів.

КОСТРОМА, 31 юлія. Згорів великий завод Мізіхіна.

ЛЮБЛИН, 31 юлія. 29 юлія в Зембрицькому саду—7 верстов від города—був мітинг робітників кількох фабрик; на мітингу були привізи агітатори; салдати оточили ліс і арештували 200 душ.

ТИФЛІС, 31 юлія. З Поти телеграфують, що за 5 верстов від города 15 узброєних людей спалили товарний поїзд і, викравши з вагона два ящики з револьверами, втекли.

МИТАВА, 1 августа. Поліцейський начальник з драгунами затримав трох відомих розбійників, що чинили слау злочинств.

НИЖНІЙ-НОВГОРОД, 1 августа. Горить Гордієвка; пожежа обхопила величезний обшир; ярмаркові пожежане загрожую.

ЮЗІВКА, 1 августа. В селі Амвросіївці злива знищила хліб; вода знесла товар, кілька хат, водний занесений хаті втонули 4 сонні жінки й 4 чоловіки.

ПЕТЕРБУРГ, 1 августа. Оповіщено іменний Височайший указ, щоб скласти тимчасове генерал-губернаторство з бахмутського, маріупольського й слав'янсько-сербського повітів катеринославської губернії, а також з городу Таганрогу й таганрогської округи області війська доносського, й щоб завести тимчасову посаду генерал-губернатора в південному горнозаводському районі на тиждень з 24 до 29 юлія.

десятину. Банк дає 8051975 карб., або 98,9 карб. за десятину. З 3 ноябріа 1905 року дозволено купити землі 1711157 десятин в 1197 випадках, на суму 215089048 карб.

ВАРШАВА, 1 августа. Вчора на станції Варшава брестської залізничі п'яту вистрелами з револьвера вбито помішника начальника депо Дорофеева.

КОСТРОМА, 1 августа. Місцеве управління державного майна призначило на продаж крестіям ліс загальною вартістю в 200000 карб.

МАРИУПОЛЬ, 1 августа. Рух поміж крестіями й земельні бунгації втихли.

ХАРЬКІВ, 1 августа. Віночі ограблено сватоволуценську волость; украдено касу з 832 карб.

ЮМЖКА, 1 августа. В посаді Радзивиліві троє озброєних забрали всі вторговані гроші в горішчаній монополії.

КАТЕРИНОСЛАВ, 1 августа. Між робітниками, що виставили були свої домагання, й дирекцією сталася повна агола, яка припинила страйк (забастовку).

ЄЛИЗАВЕТПОЛЬ, 1 августа. В Дживанжирському повіті, біля села Пілорент, був бій салдатів під приводом підполковника Ререрна з татарами Ранено 6 салдатів.

КАМИШИН, 1 августа. Була в тюрмі пожежа. Скористувавшись з загальною переполоху, втікло 75 арештантів. 21 арештант вернулись назад. Думають, що тут зроблено підпад.

ПЕТЕРБУРГ, 1 августа. Є думка розпочати громадські роботи для годічних і витратити на них до 1 мільйона карб. Там, де хліб не виродив, селянам дозволятимуть брати з лісу сухе ломачки.

Загряничні телеграми.

ПАРИЖ, 31 юлія. Брайан, кандидат в президенти Сполучених Держав, заявив співробітникам „Liberté“, що його розпуск Думи; не засмутить, бо разом з розпуском старої обіцяно скликати нову Думу; Брайан певний, що нова Дума буде така сама, як і стара, та уряд зрештою погодиться з нею і робитиме з нею вкуці, а така спільна робота спине шкодливо для Росції агітацію.

СОФІЯ, 31 юлія. На турецькій границі сталася нова пригода: турецькі салдати перейшли в Болгарію, болгарські салдати стали в їх стріляти і вбили двох турків. Є чутка, що турки заняли болгарську сторожову стійку. Анхіало згорів увесь, цілх зосталося тільки 30 домів; грецький архирей згорів живцем, скільки людей ранено і вбито—ще не знати; греки з околиці тікають у гори. Греки в болгарській окрузі страшенно обурені.

Дописи.

С. Карапіші (каніського повіту). Здоровенне, на дві паравхві, наше село й досі якоюсь мертвечиною пахне, так що просто аж боляче робиться, коли подумаєш, що і його трупі мають певні стосуюки до загального організму держави. О, не дай Боже більше таких „мертвих членів“ держави,—певно бюрократія тоді не те співала б... У нас ніхто не має ясного погляду на ті події, що творяться округи, і, тільки складуючи молотивно руки, кожний промовляє: „Господь його зна, що то ще далі буде“...

До нас і звістки про всякі державні події доходить дуже пізно. Наприклад, про розпуск Державної Думи карапішанці дізнались тільки од недавно й то не просто дізнались із газет чи що, а перечули од когось з другого села. Самий акт розпуску Думи в їх уяві перетворено уже в байку.

— Як же то розпущено Думу? — питає, хто вперше почув про це.

— Як? Еге, то в „Іх“ заше так,— відповідає той, що сам тільки от дізнався.—Почали думчики дуже вже балакати, а хтось-то возьми та й підслухай і перекажи кому слід, і от як пішли всі думчики саме обїдати, „ті“ взяли та й замкнули Думу.

— Значить, думчики вертаються... — „а замок вісять,—докончує „свідомий“ у цієї справі.

— А коли ж одчинять ту Думу? — Хто його знає. Кажуть, ніби після Нового Року.

— Кого ж туди пустять?.. Але це питання було таке трудне, що „свідомий“ тільки здвигнув плечем...

М. Старі-Санжари (полтавського повіту). В нашому містечку 10,000 мешканців, а з перелікованими хуторами—12,000; є 5 церков, 4 школи, земський хершальський заклад, волость, чайна то що. Звичайно, що й інтелігенція тут чимало, але вся вона, ота інтелігенція—„чорна-пречорна“, ворожа поступові, ворожа просвіті, сонцю правди, вожа волі, світові. Чоловіки над усі закоплені грою в карти, ліявотом; жіноцтво—вечірами, танцями, брехнями, судами-пересудами. Роспуста та деморалізація велика панують між ними без кінця й краю.

Хмурий день, як одволжуча крапля роси в літню спеку—таким опинився в нашому містечку учитель земської школи, нині покійний П. Шерстюк. Енергійний діач, ширій пораник, він зараз же заходився коло розвитку й освіти народа: провадив з люльми бесіди в чайній на політично-громадські теми, передплатив і що-разу читав людем ріжні часослипи, зібрався закласти артистичний гурток і робити театральні вистави. Так дбав про народ д. Шерстюк, але немилосердна, жорстока смерть перелинула цю корисну роботу.—П. Я. умер з гарячки весною сього року,—умер, не дочекавшись навіть, поки прибудуть жандари робити труп по доказу, посланому на нього зрадницькою рукою прихильника темряви та невідомости народної—батюшки.

Розпочату справу театральних вистав опісля Шерстюка повів далі фєршал, д. Макаренко, не жалюючи власного кошту, прикладаючи багацько праці, виявляючи велику ревність. Але чим краще налагоджувалась справа, то все більш вороже ставились до неї „темні сили“. А після 2—3 вистав чайна з театральними лаштунками і геть всім збїжжам зійшла димом—згоріла. Від чого сталася пожежа, офіційно не визнали, але ніхто з громадян не має жадного сумніву в тім, що це діло „чорних рук“—діло тих, що після маніфесту 17 жовтня (октябріа) р. 1905 в кожному зібранні селян, в кожній їхній бесіді, раді, балаці, в жоднім ступіні до свѣта вбачали єднання, змову до бунтації. „Чорним“, „істинно-русским“ душам більш нічого й не лишалося робити, бо всі їхні численні заходи впливають на народ морально, затемнюючи його, були даремні; не мали ніякого успіху й казанія священників, які що-неділі й свята навчали своїх парафіян, що визвольний рух—то єсть „жидівський“, революційний рух, протизаконний, ганебний, не вартий розумної, путащої людини.

Звістка про роспуск Державної Думи, в якій селяне вбачали заступницю свою, обурила всіх,—і люде вороже, неприязно поглядають на „багачів“ та „гнобителей усяких“. Всі, певні, що тільки через їх роспущено Думу, бо на чие ж инше таке прохання Царь згодився?

Ямпільськ. пов. (на Поділлі). В Моївці в п. Маньківського євреї закупили сад. Віночі 23 липня (юлія) в цей сад залізло кілька парубків і почали трусити груші. Сторожа пімали їх і за поміччю стражників заперла в холоду. Ще перед кількома днями в Моївці роспочався був страйк (забастовка) за прибільшення заробітної плати і хоч страйк проходив цілком мирно і спокійно, але стражники в селі все ж таки було значно побільшено. В той день, як забрали хлопців, був в Моївці й пристає. З його наказу стражники сильно побили хлопців, а пристає обіцяв, що на другий день ще гірше битимуть їх. Про це дізналися селяне і зїбралися біля холодної, вимагаючи випустити в'язнів. Стражники, щоб розігнати натовп, вистріляли ввєрх. Тоді розлючені селяне кинулись на стражників і почали бити їх чим поало. Одного стражника вбили на місці, страшенно поінєвчивши його, а другого прибили так, що він дійшов через два дні. Решті вдалося втікти. Тепер в Моївку нагналі козаків, роблять саїдство.

Треба долати, що настрий селяне не тільки в Моївці, але й навкруги по селах ямпільського повіту дуже напружені. Цей поїзд перед живими і під час живи, визначався, в порівнянні з іншими повітими, тишою та спокоем—страйку ніде не чувати бою, селяне жали за приманчену панамі шну. Але тепер, після роспуску Думи, села заворушилися. Скрізь можна почути: „Що ж, тепер, коли Думу розігнали, нам самим прийдеться вправлятись за панамі; більш нема на кого надїятися“. Застраїкували села: Чернівці, Саїнка. В Саїнці між іншим страйкарі не покладали панові ніяких умов з свого боку,—просто не хотять іти на роботу, та й годі. Попадаються по селах відозви Всеросійської селянської спілки, тільки на російській мові, через це селяне мало їх розуміють.

Снявський повіт. Виконуючи волю й бажання вищого духовенства єпархіального, у нас скрізь по всьому повіту духовенство читало по церквах Царський маніфест і служило молебні, дякуючи „широ“ Бога, що „жидовствующою“ Думу розігнали. І як до № 28 „Церковних Відомостей“ було додано свого самого маніфеста від 9-го юлія 50 примірників, то більш старанні пан-отці постаралися всучити його темному людеві після своєї одправи. Але це тільки здебільшого обурило люде і замисці тиши, воно заносить в село колотнечу.

Залізничні Поїзди.

Повіденно-Західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїздів.	Одходить з Києва.	Прибуває до Києва.
Кур'єр І, ІІ, кл. Одеса Варшава	1	9 г. 00 а.	29 г. 45 х р
Кур'єр І, ІІ, клас. Брест, Варшава	1	9 г. 55 х в.	10 11 г. дня
Почтов. І, ІІ, ІІІ кл. Одеса, Брест, Відосток, Гравево.	1	39 г. 15 х р.	4 9 г. веч.
Почтов. І, ІІ, ІІІ, Сарни, Ковель, Варшава.	1	31 г. 25 х р.	4 8 г. 25 х в.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Брест, Відосток	13	12 г. 05 х в.	14 г. 56 х р.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Одеса, Умань	5	12 г. 30 х п.	6 г. 15 х р.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Бердичів, Радзівилів.	11	8 г. 25 х в.	12 10 г. 26 х р.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ клас. Одеса, Володочиське	7	9 г. 35 х в.	8 8 г. 15 х р.
Мішан. І, ІІ, ІІІ кл. Одеса, Брест, Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв Катеринослав	19	10 г. 50 х р.	20 5 г. 59 х д.

кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлизавет	17	11 г. 20 х в.	18 7 г. 15 х р
Мішан І, ІІ, ІІІ кл. до Білої Церкви	27	5 г. д.	28 9 г. 37 х р.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург	1	1 г. 50 х в.	2 7 г. 29 х р.
Мішан. ІV кл. Київ Одеса, Брест, Знаменка	31	10 г. 03 х в.	32 1 г. 10 х д.

Московсько-Київ-Во роїнськ. залізниця.			
Швидк. І, ІІ, ІІІ кл. Москва	2	11 г. 15 х р.	1 6 г. 02 х в в.
Почтов. І, ІІ, ІІІ кл. Москва, Курськ.	4	11 г. веч.	3 7 г. 30 х р.
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Курськ, Москва, Вороніж.	6	12 г. 45 х д.	5 4 год. дня
Пасаєж. І, ІІ, ІІІ кл. Курськ, Вороніж, Харків, Петербург.	8	8 г. веч.	7 10 г. 35 х р.
Київ-Полтавська залізниця.			
Почтов. І, ІІ, ІІІ кл. Кременчук, Полтава, Харків.	4	12 г. 15 х в.	3 7 г. 10 х р.
Швидк. І, ІІ, ІІІ кл. Полтава, Харків, Лозова, Ростов, Севастопіль	2	6 г. 17 х в.	1 8 г. 47 х р.
Тов.-пасаєж. ІІ, ІІІ клас. Полтава, Харків	6	8 г. 30 х р.	5 8 г. в. 1 х.

Редактор Федір Матушевський. Видавець Євген Чиналенко.

ОПОВІСТКИ.

ПРОМІНЬ

одинокий незалежний стоновий орган українсько-го учителства.

Виходить 2 рази в місяць розміром 1—2 арк. друку.

Промінь містить:

Статі змісту суспільно-політичного і організаційного.

Статі про право-служб відносини учительства.

Причинки до інтерпретації шкільних законів і розпоряджень.

Статі педагогічно-дідактичні.

Інші розвідки наукові.

Статі про шкільництво краєве й загряничне.

Оцінка шкільних піручників.

Огляд новин української літератури.

Статі принагідні.

Фельєтони визначніших українських поетів і белетристів, як також переклади з найліпших чужих авторів.

Всичину.

Промінь має на меті з'єднати духовно все українське учительство без огляду на кордо і й тому в своїх аркудах не тільки порушає справи, які обсядають безпосередньо австрійських учителів, але також містить багатий матеріал з російської України, а від часу до часу з Америки.

Зміст „Проміня“ такий, як надається до читання не тільки учителям, але також і найширшим інтелігентним колам.

Передплата вносить на рік: в Австро-Угорщині: 8 корон; за кордоном: 4 карб., атл. 2 дол. або 10 фронк.

Увага! Нові переплатники одержать за 4 корони, атл. 2 карб., 1 дол. або 5 франк., не лиш всі числа до кінця сього року, але також—оскільки запас вистачить—і всі дощі появившися числа від початку сього року (1906).

Адреса редакції і адміністрації „Проміня“:

Вашніччю н. Ч. (Буковина—Австрія).

Одвічальний редактор: Іван Герасимович.

Автори й наладчики можуть у власнім інтересі передлати свої видання до редакції „Проміня“, де надається совісну оцінку або агадку.

1-3 06

В Брюсселі одержали золоту медаль і золотого хреста.

Найновішої конструції

незгоримі сталеві панцирії

КАСИ

ФАБРИКИ „САЛАМАНДРА“.

Стінні каси, скрині.

Хрещатик № 8, поруч. із гост. „АНГЛІЯ“.

!!ПОСЛІДНЯЯ НОВОСТЬ!!

Туалетні часи съ зеркал и музыкой.

Вы доставите много удовольствия себѣ, семейству и гостямъ, приобретя самоиграющее туалетное часы съ зеркаломъ и хорш. музыкой „Симфонія“, играющей очень громко и долго разназы красивыя и веселыя пьесы, вальсы, марши, польки, оперы, народн. пѣсни какъ-то: „Преображенскій маршъ“, вальсъ „Ожиданіе“, „Невозвратное время“, „За Дунай“, „Боже Царя храни“, „Коль славень“, „Камаринскую“, „Трепакъ“, „Евгеній Онѣгинъ“, „Возль рѣчки“ и т. д., со шифонованнымъ зеркаломъ парижской выдѣлки въ изящномъ полированномъ заграничномъ корпусѣ. Часы эти, кромѣ того, отличаются своимъ върнѣйшимъ ходомъ и служатъ изящнымъ украшеніемъ для письменнаго и туалетнаго стола. Выслаю часы вырегулированные до минуты, съ румчательствомъ за вѣрность хода и на перпортующую музыку на 6 лѣтъ наложен. плат. безъ задатка. Цѣна вмѣсто 20 р. только 6 р. 75 к. и 7 р. 50 к. Адресъ телеграфнаго депо африканскихъ часовъ—въ ономъ Ю. ЯКУБОВИЧЪ, Варшава, Порожня 10/03, ср. 11-50 147

до годинників золоті, останніх взірців (мод) на шию Від 20 карб. до 200 карб. має в великому виборі у магазині годинників та коштовних річей

Клавдій Рогицький

у Києві, Олександрівська ул., ч. 89. Телефон 2095. Ілюстровані преис-куранти без плати. Г. сер. 18—124